

СРПКИЊЕ ИЗ "ПРЕКА"

Женске српске организације у Аустро-Угарској

Жене у Војводини (Аустро-Угарској) су према Угарском грађанском закону, донесеном крајем 19. века, имале право и могућност јавног деловања. Српске жене су користиле то право и оснивале своја удружења (задруге). Постоји податак да је у 59 удружења (укључујући и БиХ) било 5.441 чланица. Нажалост, немамо тачне податке о активностима српских женских организација у Војводини за време Великог рата, али се може претпоставити да нису биле јавно активне. Међутим, постоје бројна сведочења и документи да су се чланице удружења, када год су могле, истицале својим патриотизмом, помагале породице добровољаца који су отишли да се боре са српском војском, чувале децу и кућу.

Насилна смрт велике сликарке

Српска сликарка Даница Јовановић рођена је у Бешкој 1886. године и припадала је генерацији српских модерних. Студирала је у Минхену и била члан и благајник патриотског удружења српских студената у Минхену "Србадија". Због родољубивих осећања стрељана је у Петроварадинској тврђави на почетку Великог рата, септембра 1914. године, у двадесет и осмој години. Да је поживела дужи, вероватно би било тешко избројати све њене радове. Остаје само да наслутимо за колико нас је великих дела ускратила њена насилна смрт.

Даница Јовановић, сликарка

Јелена Лозанић

Јелена Лозанић (1885-1972)

Ћерка Симе Лозанића, првог ректора Београдског универзитета. На добротворној мисији за Србију, путује у три наврата у Америку и Канаду, где прикупља средства за помоћ српској војсци и становништву. Управља државним одбором за помоћ Србији, путује широм Америке држећи предавања и прикупљајући средства за српски народ и војску, организује и надгледа оснивање домова за ратну сирочад. За хуманитарни рад одликована је орденом Белог Орла и Светог Саве првог степена.

Милица Томић (1859-1944)

У Новом Саду су излазили часописи - Женски свет (1886-1914) и Жена (1911-1914), власница и уредница била је Милица Томић, супруга Јаше Томића и ћерка Светозара Милетића. Школовала се у Новом Саду, Пешти и Бечу. Хапшење њеног оца представљало је велики потрес за породицу. Милица је преузела део његових обавеза, те због тога није отишла на студије медицине. Основала је и Српску женску читаоницу "Посестрима", коју је Угарска влада укинула 1914. године. Сарађивала је и са Розиком Розом Швиммер (Rosika Schwimmer, 1877-1948), значајном мађарском феминисткињом и суфражеткињом. О њиховој сарадњи сведочи и преписка објављена у једном броју часописа "Жена".

Председница "Кола српских сестара"

Љубица Луковић је рођена 1858. године у Панчеву, у дому угледног филолога, професора и почасног члана Српског ученог друштва, Јефимија Аврамовића. Врхунац њеног хуманог и просветног рада наступио је са оснивањем „Кола српских сестара“ 1903, чија је председница била од 1905. године. Када је почео Први светски рат, она је спалила комплетну архиву друштва, како нико не би страдао због ње, а пошто се државна управа преселила у Ниш, са неколико чланица прешла је на југ. Све време је помагала војсци, увек на првој линији. Љубицу је тај пут исцрпео, добила је пегави тифус и по повратку више није устала из кревета. Умрла је 11. фебруара 1915. у Нишу, где је и сахрањена. На свечаној академији „Кола српских сестара“ 22. фебруара 1925, постхумно је одликована медаљом „Флоренс Најтингел“.

Америчко друштво за помоћ Србији: Алис Карлентер, Даринка Грујић, Џ. Кингсбергер, Јелена Лозанић, Џ. Фротингем, Ст. Хау

Даринка Грујић Радовић

Жена у америчкој униформи са шајкачом на глави

Даринка Грујић Радовић (1878-1958), "Мама Грујић", Американка српског порекла из Новог Сада, заједно Џоном Фротингемом спасавала је српску децу из пакла рата. Била је председница организације "Српских жена у Америци". Основала је у Њујорку "Српско-американски дечији дом" у који је довела напуштену децу из Србије. Када су априла 1917. године САД ушле у рат, Даринка Грујић у име српске деце шаље телеграм подршке председнику Вилсону. Председник је истога дана и одговорио, знао је за Даринкине племените активности. После ослобођења дом се преселио у Сремску Каменицу и постојао је све до 1933. године, када је завршено школовање по последње групе сирочади.

Мајка и супруга су остале да чувају децу

Породица Јована Станића добровољаца из Мокрина (Банат).

Библијачеви из Сакула

На фотографији насталој 1916. године окупљени су чланови сељачке породице Јеврић из Сакула (Банат), са надимком (шпицнаменом) Библијачеви. Живана Јеврић, рођена Грубанов, позира са својих шесторо од десеторо деце, које је имала са Николом Јеврићем.

